

DIAGNOZA

wolontariatu szkolnego

w województwie małopolskim

2021

raport z badania

Stowarzyszenie Sursum Corda

Diagnoza wolontariatu szkolnego w województwie małopolskim

raport z badania zrealizowanego w 2021 r.
na zlecenie Stowarzyszenia Sursum Corda w Nowym Sączu,
w ramach projektu pt.: „Wolontariat Małopolska – diagnoza, zrozumienie, wzmocnienie”

Instytut Badawczy IPC Sp. z o.o.

W wolontariacie szkolnym drzemie siła i potencjał!

Mogliśmy się w tym utwierdzić, prowadząc w październiku 2021 r. badanie w zakresie kondycji wolontariatu szkolnego w województwie małopolskim.

Oddajemy do otwartego i powszechnego użytku wyniki analizy skali, motywacji i obszarów aktywności uczniów oraz nauczycieli, a także informacje o możliwościach, oczekiwaniach i ograniczeniach w rozwijaniu wolontariatu szkolnego. Wszystko po to, by łącząc wiedzę, doświadczenie, z faktami i rekomendacjami wielu uczniów i nauczycieli - móc mądrze i systemowo rozwijać ideę wolontariatu. By porywy serca, chęci i entuzjazm były jak najlepiej zamieniane na konkretne działanie dla dobra wspólnego.

Jako Stowarzyszenie Sursum Corda (łac. „w górę serca”), które zrodziło się z kilkuletniego, osobistego doświadczenia wolontariatu osób je współtworzących, jesteśmy przekonani, że wolontariat to jedno z konkretnych narzędzi do budowania społeczności otwartej, solidarnej i zaangażowanej. Wiemy, że wolontariat to też swoista, społeczna ekonomia współdzielenia: czasu, emocji, relacji i doświadczeń. A to w sposób autentyczny, pozytywnie kształtuje - zwłaszcza młodych - będąc narzędziem zamiany dobrych myśli w czyn. Jeśli do tego dodamy wnioski z innych badań i opracowań, z których wynika, że wolontariat to okazja do zawierania przyjaźni, sprawdzenia się, budowania poczucia własnej wartości, rozwijania pasji i kompetencji ważnych do wyboru ścieżki zawodowej oraz znalezienia później pracy – to inwestowanie w wolontariat można uznać za jeden z lepszych sposobów realizacji polityki społecznej, profilaktyki i wychowania ku wartościom.

Cieszy nas, że jako organizacja od 2002 r. mająca swój praktyczny udział w promocji i organizacji wolontariatu, po latach mogliśmy - dzięki wsparciu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego - metodycznie przeanalizować sytuację wolontariatu szkolnego w województwie. Jeśli to, co znajdują organizacje pozarządowe, szkoły i jednostki samorządu terytorialnego na stronach niniejszego raportu, będzie pomocne w dalszym działaniu i planowaniu wzmacniania wolontariatu - to znaczy, że realizacja projektu miała sens.

Dziękując za dobro - którego doświadczamy i które możemy realizować przy wsparciu wolontariuszy oraz oddających temu serce nauczycieli-koordynatorów - życzymy Wam dużo pozytywnych myśli i radości z aktywności.

Słowa wdzięczności kierujemy też do każdego uczestnika badania - za poświęcony czas oraz dla zespołu wykonawcy badań, Instytutu Badawczego IPC Sp. z o.o. - za wzorową współpracę.

Z pozdrowieniami,

Marcin Kałużny

Prezes Zarządu Stowarzyszenia Sursum Corda w Nowym Sączu
wraz z całą Załogą

Spis treści

Cele i metodologia badania	4
Wstęp	5
Wyniki badania ankietowego	8
Charakterystyka respondentów	8
Forma i obszar działań wolontariatu szkolnego	10
Zaangażowanie w wolontariat szkolny	12
Współpraca z innymi podmiotami	17
Motywacje i postrzeganie wolontariatu	19
Rozwój wolontariatu szkolnego	22
Podsumowanie	24
Spis wykresów	26

Cele i metodologia badania

Sformułowano siedem zasadniczych celów badania:

1. Charakterystyka podmiotów, które wzięły udział w badaniu.
2. Określenie skali działania wolontariatu szkolnego.
3. Określenie średniego czasu pracy społecznej świadczonej przez wolontariuszy. Określenie oferty wolontariatu szkolnego.
4. Wskazanie głównych obszarów pracy wolontaryjnej.
5. Ocena zaangażowania wolontariuszy w pracę na rzecz szkoły i innych organizacji, w których działają.
6. Wskazanie głównych korzyści wynikających z pracy w wolontariacie.
7. Prognozy pracy w wolontariacie na przyszłość (szanse i zagrożenia).

Cele osiągnięto przede wszystkim poprzez przeprowadzenie badania ilościowego **techniką CAWI**.

Badanie CAWI polega na samodzielnym wypełnieniu internetowej wersji kwestionariusza przez respondenta, który jest mu udostępniany w formie internetowego linku, przekierowującego do przygotowanych pytań. Osoba badana odpowiada kolejno na pytania, a nad poprawnością wypełnienia czuwa oprogramowanie – respondent nie będzie mógł przejść do kolejnego pytania, jeśli nie udzielił odpowiedzi na poprzednie, zaznaczył większą liczbę odpowiedzi niż to było wskazane, bądź też odpowiedzi wzajemnie się wykluczające. Dzięki temu będzie można zachować kontrolę nad procesem zbierania danych, pomimo samodzielnego wypełniania kwestionariusza przez respondenta. Po udzieleniu odpowiedzi na wszystkie pytania, dane przesyłane są do bazy danych od razu w postaci zakodowanej, co oznacza, że badacz nie musi sam przyporządkowywać odpowiedzi do odpowiednich kategorii w celu ich analizy, tylko otrzymuje je już w postaci nadającej się do analizy i wyciągania wniosków. Pozwala to zwiększyć rzetelność badania poprzez uniknięcie pomyłek, które mogą wystąpić przy kodowaniu danych samodzielnie, bez komputerowej pracy.

W badaniu uwzględniono dwie grupy. Pierwszą byli opiekunowie szkolnych grup wolontariackich (próba = 100 opiekunów), drugą zaś uczniowie małopolskich szkół, w których takowy wolontariat jest prowadzony (próba = 900 uczniów).

Ponadto, dokonano przeglądu raportów i opracowań tematycznych.

Wraz z przedstawicielem Zamawiającego, dokonano konsultacji wstępnych wyników badania ilościowego, na podstawie których sporządzono niniejszy raport końcowy.

Wstęp

Wolontariat jest terminem pochodzącym od łacińskiego słowa *voluntas*, czyli dobrowolność. Wolontariat szkolny to dobrowolnie organizowane przez społeczność szkolną akcje i przedsięwzięcia, podczas których wolontariusze ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonują nieodpłatne świadczenia na rzecz społeczności lokalnej, osób potrzebujących lub środowiska naturalnego. Działalność tego typu można podzielić na dwie kategorie: wolontariat stały, czyli systematyczne działania i stałe zobowiązanie oraz wolontariat akcyjny, czyli jednorazowe akcje organizowane w odpowiedzi na potrzeby środowiska lokalnego. Wolontariuszem może zostać każdy uczeń i nauczyciel danej szkoły¹.

Wolontariat, oprócz niesienia pomocy potrzebującym, może również nieść za sobą korzyści dla samych wolontariuszy. Uczą się oni komunikacji z innymi, planowania, dotrzymywania terminów, współpracy i odpowiedzialności. Rozwijają także swoją empatię i umiejętność podejmowania decyzji. Osoby mające doświadczenie na tym polu, często są bardziej atrakcyjnymi kandydatami na uniwersytet, czy do pracy. Jest tak, ponieważ wolontariusze to osoby zmotywowane, potrafiące działać, rozwiązywać problemy i skutecznie zarządzać swoim czasem².

Działania wolontariackie mogą przynieść pozytywne skutki szczególnie, gdy wpisują się w potrzeby i zadania okresu rozwojowego, w którym znajduje się uczeń. Okres dorastania ma przygotować człowieka do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie jako osoba dorosła. Na tym etapie poszukuje on własnej tożsamości i chce angażować się w działania, które przyniosą odpowiedzi na pytania o posiadane przez siebie cechy, wartości i kompetencje. Jedną z takich form aktywności, która przez nowe doświadczenia pozwala zwiększyć wiedzę o sobie, jest właśnie wolontariat. Może on być także miejscem kształtowania kompetencji chroniących przed zachowaniami ryzykownymi (m.in. zaradność, wysoka samoocena, samodyscyplina, umiejętności społeczne) lub częścią programu profilaktycznego, czyli zaplanowanego działania, mającego doprowadzić do zmian w funkcjonowaniu uczniów i społeczności szkolnej, pożądanych z punktu widzenia założeń profilaktyki szkolnej³.

Chcąc umożliwić uczniom angażowanie się w działania wolontariackie, szkoły mogą organizować np. Szkolne Kluby Wolontariatu. Wg art. 1 ust. 12 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe, system oświaty zapewnienia w szczególności kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym. Co za tym idzie, wolontariat został usankcjonowany jako jedno z narzędzi budowania uczniowskiej aktywności obywatelskiej, do której uczeń ma prawo i której należy w szkole sprzyjać. Potwierdzają to dalsze zapisy ww. ustawy prawo oświatowe (art. 68 ust. 1 pkt 9), które obligują dyrektorów do tworzenia warunków do działania w szkole lub placówce: wolontariuszy, stowarzyszeń i innych organizacji, w szczególności organizacji harcerskich, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły lub placówki. Natomiast art. 98 ust. 1 pkt 21 ustawy oświatowej mówi wprost o obowiązku zawarcia w najważniejszym dokumencie każdej szkoły - statucie - informacji o organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu. Mając powyższe na uwadze, rada pedagogiczna jest zobligowana do podjęcia decyzji jaką formułę będzie miała w praktyce aktywność wolontariacka

¹ <https://dzialasz.ceo.org.pl/content/czym-jest-wolontariat-szkolny>

² <https://ochotnicy.waw.pl/aktualnosci/156-czego-wolontariat-moze-nauczyc-dzieci-i-szkole-na-pytanie-odpowiada-alicja-pacewicz-wiceprezeska-ceo#>

³ Grzegorz Kata, *Wolontariat szkolny*, Warszawa 2017, Ośrodek Rozwoju Edukacji

uczniów w szkole (np. Szkolny Klub Wolontariatu, sekcja przy Samorządzie Uczniowskim, zajęcia pozalekcyjne, współpraca z wybraną organizacją pozarządową lub placówką), zaś dyrektor odpowiada za realizację tych postanowień.

Standardem powinno być, że każda forma wolontariatu szkolnego ma nauczyciela-opiekuna, który będzie wspierał i zarządzał zespołem uczniów-wolontariuszy. Chętni uczniowie przed podjęciem zadań powinni być do nich przygotowani, by dowiedzieć się wszystkiego o swojej przyszłej działalności – poznać zasady pracy w wolontariacie. Należy mieć świadomość, że świadczenia wolontariuszy regulują odrębne przepisy, tj. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – należy przestrzegać zawartych tam zasad. Przeszkolenie i zapoznanie z prawami i obowiązkami szkolnych wolontariuszy można zrealizować przy współpracy z lokalnym centrum wolontariatu lub organizacją pozarządową, która ma w tym zakresie doświadczenie. Jednocześnie wolontariusze powinni mieć możliwość wypowiadania swoich potrzeb i pomysłów, zwłaszcza w sytuacji planowania działań na rok szkolny. Warto, by praca wolontariuszy była na bieżąco monitorowana i omawiana, np. podczas regularnych spotkań z opiekunem, co pozwoli lepiej budować zgrany zespół, a im samym pomoże w przewidywaniu ewentualnych trudności i lepszym radzeniu sobie z pojawiającymi się wyzwaniami. Warto zadbać, by wolontariat szkolny został ciekawie wypromowany w społeczności szkolnej, a następnie środowisku lokalnym, co pozwoli przyciągnąć potencjalnych wolontariuszy i partnerów. Ostatnim, ważnym aspektem funkcjonowania wolontariatu szkolnego, jest nagradzanie jego uczestników. Docenianie wolontariuszy to bardzo ważny element motywujący i utrzymujący aktywność, dzięki któremu nabierają pewności, że to co robią jest ważne i potrzebne. Niekoniecznie powinna to być nagroda w postaci punktów albo oceny, ponieważ kłóci się to z ideą bezinteresownej pomocy. Może to być na przykład świętowanie Dnia Wolontariusza, wspólne wyjście członków klubu, albo wręczenie listów gratulacyjnych.

Jaki stosunek do wolontariatu ma młodzież? Z badań Regionalnego Centrum Wolontariatu w Katowicach przeprowadzonego wśród młodzieży szkolnej i nauczycieli wynika, że wolontariat kojarzy się uczniom głównie z pomocą innym ludziom (87,5%)⁴. Blisko połowa badanych stwierdziła, że bycie wolontariuszem to nabywanie doświadczenia (48,8%), ciekawe spędzanie wolnego czasu (47,5%). W dalszej kolejności wskazane zostały takie odpowiedzi jak robienie czegoś, co się lubi (38,8%), uczenie się czegoś nowego (36,3%), sposób na zdobycie nowych znajomości (30%), praca (18,8%). Na końcu plasują się następujące skojarzenia: wykorzystywanie do pracy bez wynagrodzenia (15%), marnowanie czasu (5%) i coś niepoważnego (3,8%). Wśród odpowiedzi przeważają więc te o pozytywnym charakterze. Większość uczniów postrzega wolontariat jako pożyteczną działalność. W badaniu tym zapytano również o motywacje uczniów do podjęcia wolontariatu. Najliczniejsze odpowiedzi dotyczą chęci niesienia pomocy (83,3%), nauczania się czegoś nowego (56,7%), poznania nowych ludzi (50%) oraz ciekawości wobec takiej formy działania (50%). Badanie pokazało, że uczniowie podejmują aktywność wolontariacką głównie z własnej inicjatywy (73,3%), częściowo przez namowy rówieśników (23,3%), a także nauczycieli (13,3%).

Aby wolontariat szkolny nie kojarzył się z pracą bez wynagrodzenia czy marnowaniem czasu, instytucje powinny wdrażać odpowiednie zasady postępowania. Dobre praktyki można umownie podzielić na kilka kategorii. Pierwsza to rola uczniów - przekazywanie młodzieży decyzyjności i odpowiedzialności za działanie, współpraca instytucji z rodzicami i nauczycielami. Druga to tematy podejmowanie

⁴ Regionalne Centrum Wolontariatu w Katowicach, *Raport z badania „Szkolne Kluby Wolontariatu”*, Katowice 2016

w działalności, w tym skupienie się na problemach ważnych dla szkoły lub społeczności. Następnie - formy działania. Tu istotne jest sięganie po twórcze narzędzia pracy i wykorzystanie uczenia się rówieśniczego. Równie ważny jest też cały proces towarzyszący wolontariatowi, na który składa się integracja zespołu czy wspólne świętowanie sukcesów. Ostatnia kategoria to komunikacja z innymi, która zakłada promowanie wolontariatu w szkole i poza nią⁵.

Wspomniane wcześniej badanie Regionalnego Centrum Wolontariatu w Katowicach mówi także o trudnościach, jakie napotykają osoby potencjalnie zainteresowane działalnością wolontariacką. Są to: brak czasu (60%), brak wiedzy, gdzie należy się zgłosić, aby zostać wolontariuszem (40%), brak zainteresowania wolontariatem (28%) oraz niska popularność wolontariatu w grupie rówieśników (12%). Gdy uczeń już zostanie wolontariuszem, w przeważającej liczbie przypadków nie spotyka się z żadnymi trudnościami (65,5%). Czasem jednak zdarzają się takie problemy, jak brak zrozumienia ze strony innych uczniów (13,8%), trudności w relacjach z innymi wolontariuszami (10,3%), czy niechęć do wykonywania niektórych zadań (6,9%). Według młodzieży szkolne kluby wolontariatu powinny zajmować się głównie przekazywaniem wiedzy na temat wolontariatu uczniom (84%), organizacją akcji społecznych (78,7%), a także organizowaniem spotkań dla uczniów-wolontariuszy (37,3%) i doradzaniem w zakresie ich praw i obowiązków (29,3%).

A. Dolińska, M. Grabowska i N. Nahajowska chciały pokazać pozytywny wpływ pracy młodzieży w ramach wolontariatu na kształtowanie się ścieżki jej kariery zawodowej. Z przeprowadzonych badań wynika, że dla około 30% respondentów aktywność w ramach wolontariatu miała wpływ na wybór ścieżki edukacyjno-zawodowej (utwierdziła ich w wyborze lub wpłynęła na zmianę planu). Badani zostali także zapytani, w jaki sposób wolontariat może ułatwić wejście na rynek pracy. Najczęściej deklarowali, że wolontariat pozwala na zdobycie praktycznych umiejętności (16,3%) i stanowi mocną stronę w życiorysie (16,3%). Często wskazywali również, że wolontariat daje możliwość nawiązania ciekawych kontaktów (15,7%) oraz zdobycia oczekiwanego przez pracodawców doświadczenia (13,9%). Ankietowani wskazywali też, że wolontariat pozwala na zapoznanie się z funkcjonowaniem danej placówki (10,8%), uczy współpracy (10,8%), daje możliwość oceny swoich predyspozycji (6,6%), daje możliwość sprawdzenia siebie (6,0%), sprzyja wypracowaniu sobie dobrego wizerunku/opinii (3,6%). Respondentów zapytano, czy poleciliby innym zdobywanie doświadczenia na drodze wolontariatu. Większość ankietowanych odpowiedziała, że zdecydowanie tak (69,1%), następna była odpowiedź „raczej tak” (27,3%). 1,8% respondentów wybrało odpowiedzi „raczej nie” i „nie mam zdania”⁶.

Jak wynika z przytoczonych powyżej badań, wolontariat jest ważną formą działalności, która dobrze wpisuje się w potrzeby okresu dorastania. Dzięki wprowadzeniu dobrych praktyk może przyczynić się do odpowiedniego rozwoju młodzieży i nabywania przez nią kompetencji przydatnych na rynku pracy. Szkolne Kluby Wolontariatu mają za zadanie propagowanie wśród młodzieży idei bezinteresownego niesienia pomocy oraz koordynowanie wolontariatu w społeczności lokalnej. Odpowiednio zorganizowany wolontariat może stać się miejscem zawierania przyjaźni i zdobywania cennych życiowych doświadczeń, które ułatwią młodym ludziom wejście w dorosłe życie.

⁵ M. Dobiasz-Krysiak, M. Brzezińska-Hubert, M. Leszko, J. Wrońska, M. Konieczny, *Wolontariat w szkole. Dobre praktyki*, Warszawa Centrum Edukacji Obywatelskiej

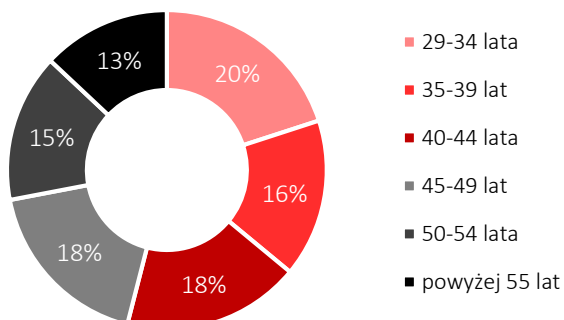
⁶ A. Dolińska, M. Grabowska i N. Nahajowska *Za darmo nie robię – wolontariat drogą do sukcesu. Raport z badań własnych*, Wrocław 2016, Wydawnictwo i Drukarnia Triada Sp. z o. o.

Wyniki badania ankietowego

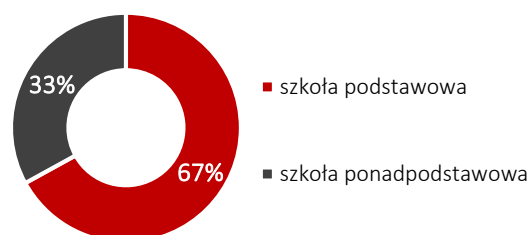
Charakterystyka respondentów

W badaniu udział wzięło 100 opiekunów szkolnego wolontariatu, działającego w małopolskich szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Niemal trzy czwarte respondentów stanowiły kobiety, natomiast biorąc pod uwagę wiek widzimy, że co piąty z ankieterowanych to osoba mająca od 26 do 34 lat. Należy jednak zauważyć, że nie była to dominująca grupa wiekowa.

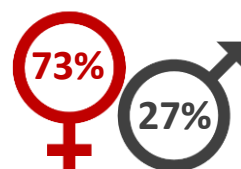
Wykres 1. Charakterystyka uczestników badania - opiekunowie wolontariatu; wiek (N=100)

Wykres 2. Charakterystyka uczestników badania - opiekunowie wolontariatu; typ szkoły (N=100)

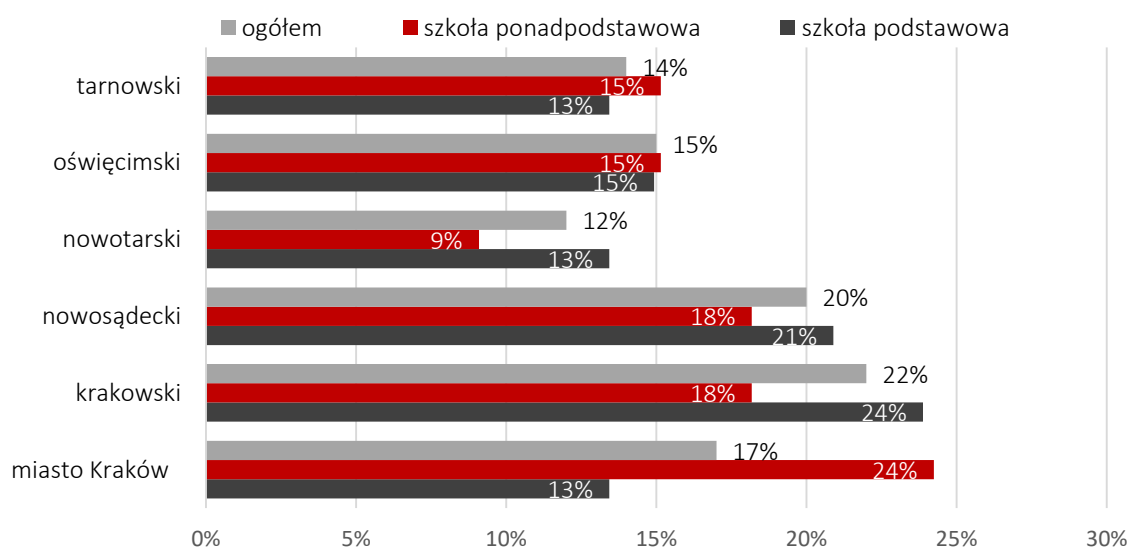

Źródło: badanie CAWI

W sumie ponad 1/3 opiekunów to osoby zatrudnione w szkołach działających na obszarze Krakowa oraz podregionu krakowskiego. Co piąty z respondentów reprezentował placówkę z terenu nowosądeckiego. Należy zaznaczyć, że realizując badanie, starano się aby w próbie badawczej zachować rzeczywisty rozkład procentowy badanych szkół względem podregionów województwa małopolskiego.

Wykres 3. Charakterystyka uczestników badania - opiekunowie wolontariatu; podregion (N=100)

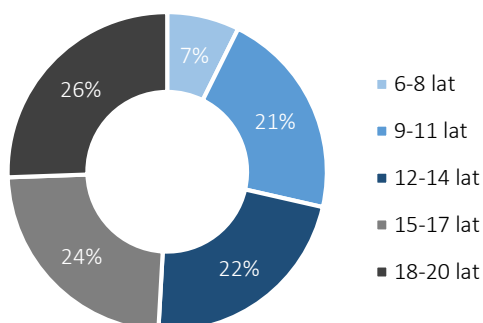
Źródło: badanie CAWI

W badaniu udział wzięło 900 uczniów małopolskich placówek, w których prowadzony jest szkolny wolontariat.

Pod względem wieku, badana grupa była bardzo zróżnicowana – do dzieci w wieku od 6 do 8 lat (grupa najmniej liczna), po uczniów zdecydowanie starszych (mających od 18 do 20 lat – grupa najliczniejsza). Wyraźnie widać, że udział w ogólnej liczbie uczniów rośnie wraz z ich wiekiem.

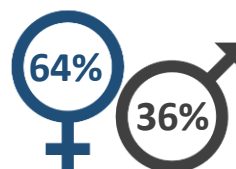
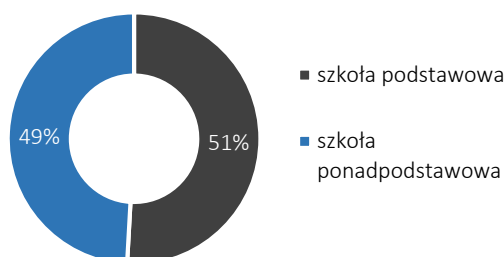
Niemal dwie trzecie respondentów stanowiły dziewczęta.

Wykres 5. Charakterystyka uczestników badania - uczniowie; wiek (N=900)

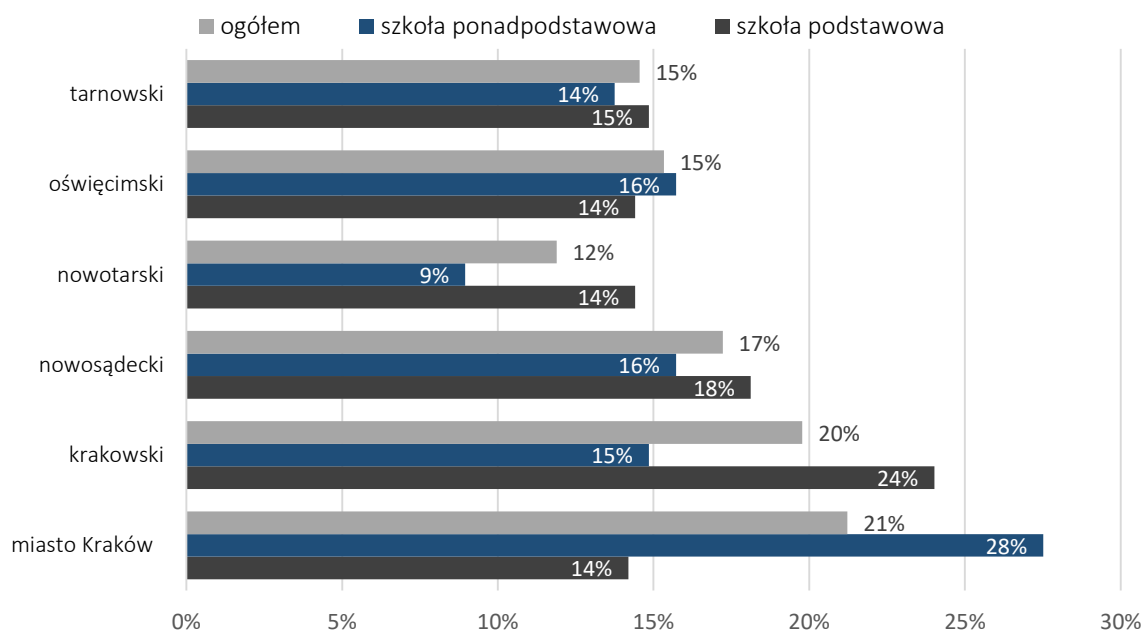
Źródło: badanie CAWI

Wykres 4. Charakterystyka uczestników badania - uczniowie; typ szkoły (N=900)

Podobnie jak w przypadku opiekunów, w badaniu uwzględniono wszystkie podregiony województwa małopolskiego, z których najliczniej reprezentowany był krakowski oraz miasto Kraków.

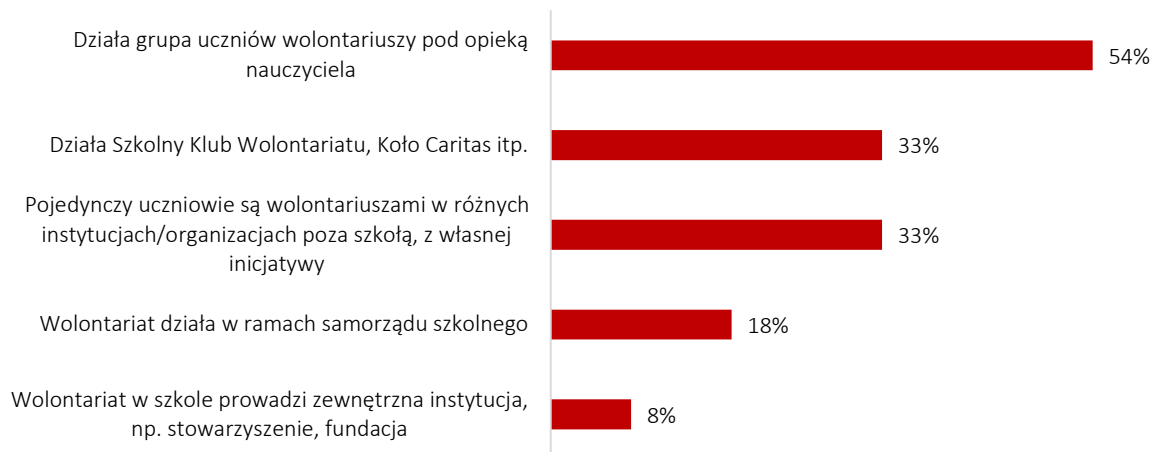
Wykres 6. Charakterystyka uczestników badania - uczniowie; podregion (N=900)

Forma i obszar działań wolontariatu szkolnego

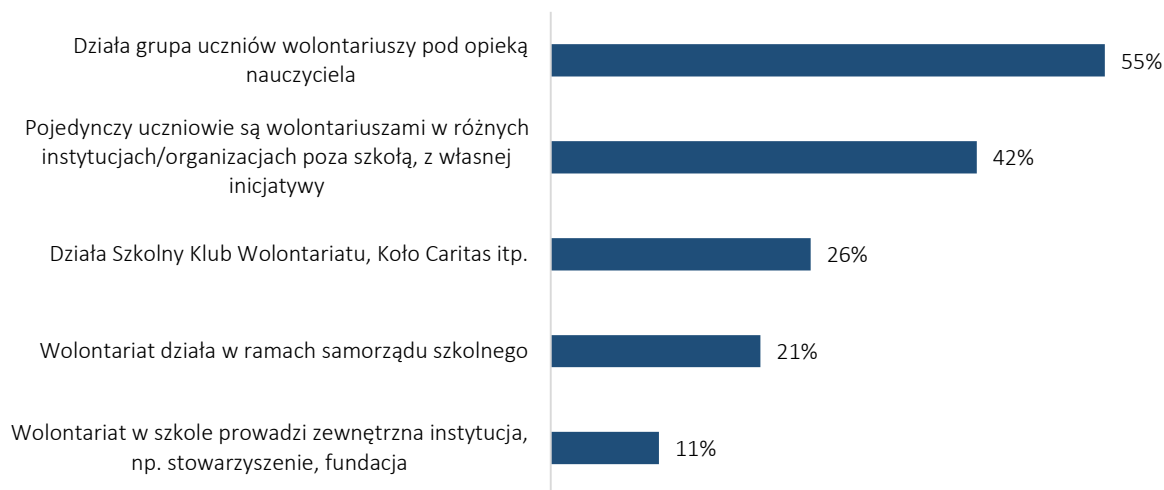
W nieco ponad połowie przypadków wolontariat szkolny przybiera formę działalności grupy uczniów wolontariuszy, pod opieką nauczyciela. Według wiedzy opiekunów, w co trzeciej szkole działają Szkolne Kluby Wolontariatu, Koła Caritasu itp., bądź pojedynczy uczniowie są wolontariuszami w różnych instytucjach/organizacjach poza szkołą (w przypadku uczniów, odsetek wskazań tej odpowiedzi był nieco wyższy, co może wynikać z tego, że opiekun nie zawsze wie o działalności poza szkolnej danego ucznia). Najrzadziej wolontariat jest prowadzony na terenie szkoły przez zewnętrzną instytucję.

Wykres 7. Forma szkolnego wolontariatu – opiekunowie (N=100)

Źródło: badanie CAWI

Wykres 8. Forma szkolnego wolontariatu – uczniowie (N=900)

Źródło: badanie CAWI

Najczęstszym obszarem działalności są: pomoc osobom ubogim oraz w trudnej sytuacji życiowej, oraz organizacja charytatywnych akcji. Stosunkowo często wolontariat działa na rzecz pomocy innym

uczniom, osobom z niepełnosprawnościami, organizacji paczek świątecznych i pomocy osobom starszym.

Widzimy zatem, że część działań podejmowanych w ramach wolontariatu ma charakter incydentalny – mowa tu o działaniach realizowanych jednorazowo i powiązanych z konkretnym wydarzeniem, np. świętami Bożego Narodzenia, czy akcjami organizowanymi w celu pomocy konkretnej osobie (np. akcja charytatywna). Być może dzieje się tak, ponieważ w tego typu akcje zdaje się łatwiej jest zaangażować dzieci i młodzież – nie wiążą się one z długotrwałym zaangażowaniem i mogą zawierać elementy zabawy (np. kiermasze).

Wykres 9. Działania realizowane w ramach szkolnego wolontariatu – opiekunowie (N=100)

Źródło: badanie CAWI (*inne – najczęściej działania na rzecz pomocy zwierzętom)

Wykres 10. Działania realizowane w ramach szkolnego wolontariatu – uczniowie (N=900)

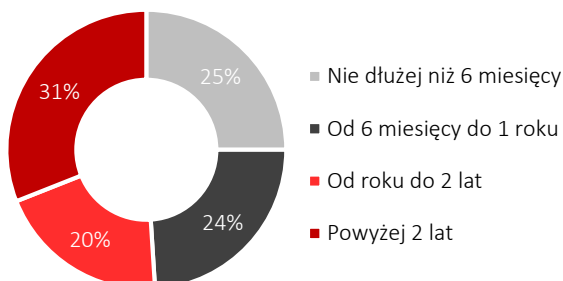
Źródło: badanie CAWI

Zaangażowanie w wolontariat szkolny

Co czwarty badany piastuje funkcję opiekuna wolontariatu nie dłużej niż 6 miesięcy lub przez okres od 6 miesięcy do jednego roku.

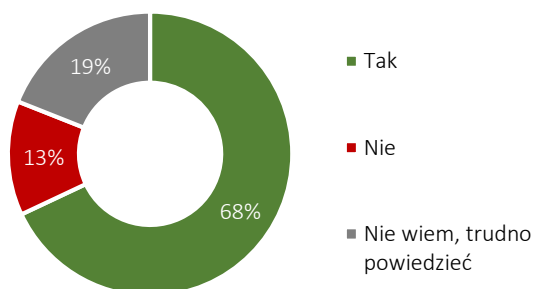
Co piąty opiekuje się wolontariuszami krócej niż 2 lata (lecz dłużej niż rok), natomiast pozostali (31%) dłużej niż 2 lata.

Wykres 11. Jak długo jest Pan/Pani opiekunem szkolnego wolontariatu? – opiekunowie (N=100)

Zdecydowana większość opiekunów (68%) chciałaby zaangażować w szkolny wolontariat większą liczbę uczniów. Działania, które chcieliby z nimi realizować, to najczęściej pomoc osobom w trudnej sytuacji życiowej, niepełnosprawnym oraz seniorom.

Wykres 12. Czy chciał(a)by Pan(i) zaangażować większą liczbę uczniów w szkolny wolontariat? – opiekunowie (N=100)

Wykres 13. Działania, w jakie opiekunowie chcieliby angażować uczniów – opiekunowie (N=68)

Źródło: badanie CAWI

Analiza krzyżowa odpowiedzi na pytania dotyczące działań, jakie są realizowane, a jakie chciano by realizować pokazała, że osoby dotąd angażujące się w pomoc osobom ubogim oraz w trudnej sytuacji

życiowej, najczęściej chciałyby wspierać osoby z niepełnosprawnościami. Nie oznacza to, że nie chcą prowadzić dotychczasowych działań, bowiem 48,7% opiekunów, którzy angażują się w pomoc osobom ubogim i chcieliby zaangażować w wolontariat większą liczbę uczniów, kontynuowałoby właśnie takie działania. W odniesieniu do pomocy osobom z niepełnosprawnościami odsetek ten był tylko nieznacznie wyższy i wyniósł 53,8%.

Opiekunowie działający wraz z uczniami na rzecz osób starszych, kontynuowałiby pracę przede wszystkim w tym właśnie kierunku (60%), ale niemal równie chętnie pomagali by także innym osobom znajdującym się w trudnej sytuacji, ubogim (56,7%).

Podobnie jest w przypadku wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Opiekunowie, których działania wspierają innych uczniów w szkole, zapytani o pożądany kierunek dalszej pracy, najczęściej wskazywali pomoc osobom z niepełnosprawnościami. Nieco częściej niż pozostali chcieliby zaangażować uczniów w organizację paczek świątecznych.

Respondenci wskazujący wcześniej, że wraz z uczniami podejmują prace porządkowe, częściej chcieliby prowadzić działania mające na celu pomoc innym osobom (na przykład: 65,2% wskazało na pomoc osobom ubogim, a 56,5% na pomoc osobom z niepełnosprawnościami, podczas gdy chęć podejmowania prac porządkowych wskazało 17,4%).

Podobnie jest w przypadku organizacji paczek – co trzeci badany kontynuowałby te działania, natomiast więcej chciałoby wspierać osoby starsze. Z kolei w grupie opiekunów organizujących akcje charytatywne, co piąty angażowałby uczniów właśnie w takie działania, ale częściej byłaby to pomoc osobom starszym i w trudnej sytuacji życiowej, a jeszcze częściej z niepełnosprawnościami oraz innym uczniom.

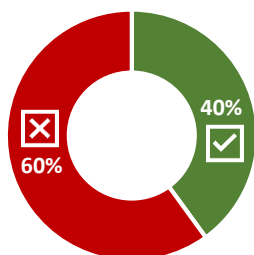
Ponad 1/3 osób podejmujących się promocji wolontariatu chciałyby organizować warsztaty i zajęcia tematyczne, organizować paczki i pomagać innym uczniom. Jeszcze więcej, bo ponad 40%, działałoby na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Na działania promujące wolontariat wskazało 18% respondentów.

Opiekunowie organizujący warsztaty i zajęcia tematyczne, zdecydowanie chętniej podejmowałiby działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

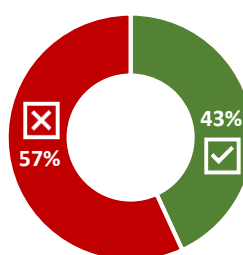
Należy zaznaczyć, że opiekunowie pytani zarówno o działania obecnie realizowane, jak i te, w które chcieliby zaangażować więcej uczniów, mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź. Tym samym nie możemy stwierdzić, że dane działania wolontariackie nie są prowadzone, choć taka byłaby wola, ponieważ najprawdopodobniej są. Niemniej widać wyraźnie, że opiekunowie za główny kierunek działań, obierają wsparcie różnych grup społecznych.

W szkolny wolontariat angażuje się 40% uczniów szkół, w których on działa. Podobny odsetek spośród uczniów niezaangażowanych chciałby dołączyć do szkolnego wolontariatu. Działania jakimi uczniowie są najbardziej zainteresowani dotyczą pomocy osobom ubogim oraz w trudnej sytuacji życiowej.

Wykres 14. Czy jesteś zaangażowany w wolontariat w Twojej szkole? – uczniowie (N=900)

Wykres 15. Czy chciałbyś zaangażować się w szkolny wolontariat? – uczniowie (N=540)

Źródło: badanie CAWI

Biorąc pod uwagę wiek, to wolontariuszami najczęściej są uczniowie mający od 12 do 17 lat (stanowią połowę uczniów deklarujących udział w wolontariacie szkolnym). Z kolei wśród tych, którzy w wolontariat się nie angażują, ale deklarują taką chęć, 31,7% to uczniowie mający od 18 do 20 lat.

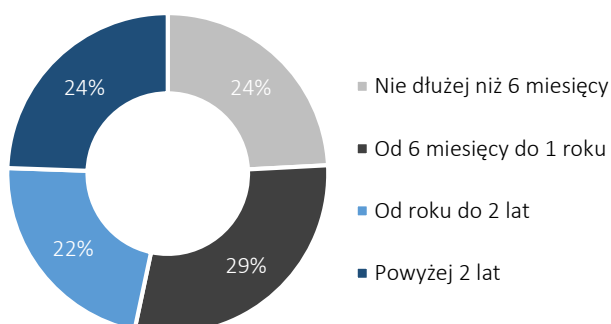
Wykres 16. Co chciałbyś robić w wolontariacie szkolnym – uczniowie (N=233)

Źródło: badanie CAWI

Uczniowie biorący udział w wolontariacie szkolnym najczęściej uczestniczą w tych działaniach (na moment realizacji badania) od 6 miesięcy do jednego roku. Grupa ta nie jest jednak dużo większa niż pozostałe, wskazujące na udział w pracach wolontariuszy przez okres krótszy lub dłuższy.

Wykres 17. Jak długo jesteś wolontariuszem szkolnym? – uczniowie (N=360)

Zarówno opiekunowie, jak i uczniowie, jako najważniejszy powód braku zaangażowania uczniów w szkolny wolontariat, wskazują brak czasu wynikający z obowiązków szkolnych i pozaszkolnych oraz konieczność dojazdów. W dalszej kolejności uczniowie podają powody wynikające z motywacji wewnętrznej – *nie interesuje mnie to* oraz *nie mam do tego predyspozycji*. Opiekunowie wolontariatu (w porównaniu z uczniami) przeceniają znaczenie zgodny rodziców (19% wobec 5%) oraz przypisują wychowankom niechęć wobec wolontariatu (*uważają, że wolontariat to strata czasu*).

Wykres 18. Co jest dla Pana/Pani trudnością, żeby zaangażować młodzież w wolontariat szkolny? – opiekunowie (N=68)

Źródło: badanie CAWI

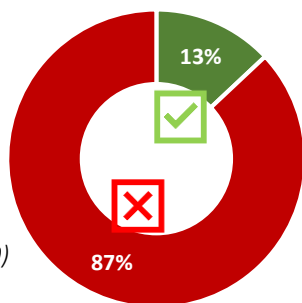
Wykres 19. Co jest dla Ciebie trudnością, żeby zaangażować się w wolontariat? – uczniowie (N=307)

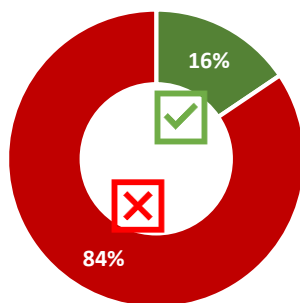
Źródło: badanie CAWI

Opiekunowie pracujący także jako wolontariusze (13%), najczęściej udzielają się w organizacjach przyparafialnych lub w Domach Pomocy Społecznej. Z kolei uczniowie działający także w wolontariacie poza szkołą (16%), najczęściej wskazują na pracę w schroniskach dla zwierząt oraz WOŚP.

Wykres 21. Czy poza szkolnym wolontariatem pracuje Pan/Pani także jako wolontariusz? – opiekunowie (N=100)

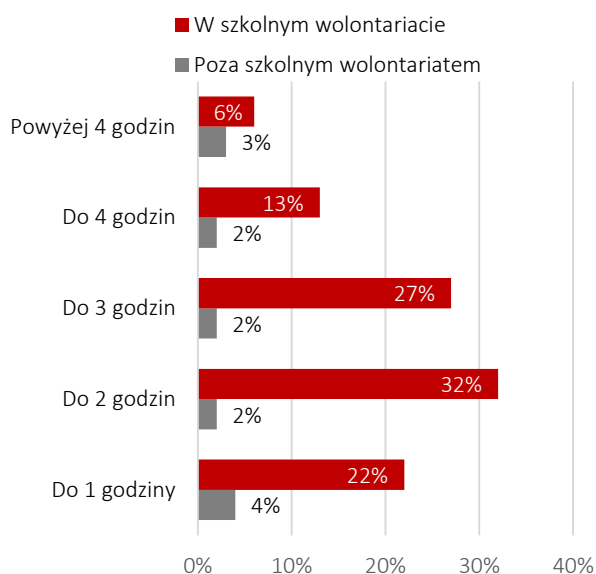
Wykres 20. Czy poza szkolnym wolontariatem pracujesz także jako wolontariusz? – uczniowie (N=360)

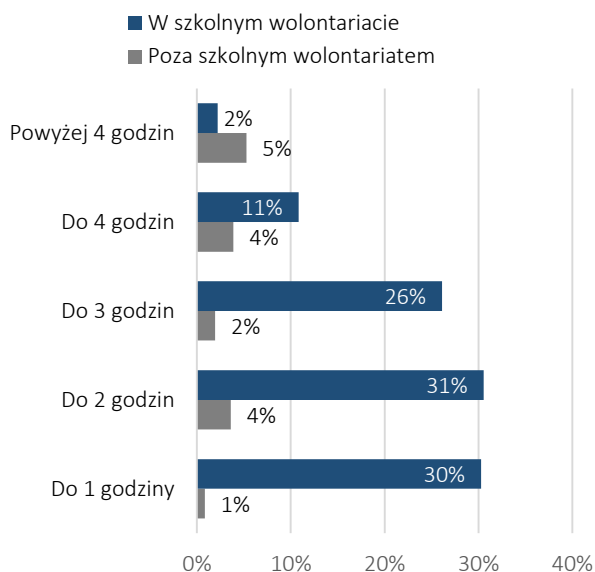
Źródło: badanie CAWI

Opiekunowie, podobnie jak uczniowie, na pracę w wolontariacie szkolnym poświęcają na ogół do dwóch godzin tygodniowo. Zaangażowanie czasowe w wolontariat pozaszkolny jest zdecydowanie mniejsze, choć nieco inaczej wygląda to wśród obu badanych grup. Opiekunowie, jeśli angażują się w działania wolontariackie poza szkołą, to przeznaczają na to najczęściej do jednej godziny tygodniowo. Uczniowie przeznaczają na to nieco więcej czasu.

Wykres 22. Ile godzin w tygodniu poświęca Pan/Pani na pracę w wolontariacie? – opiekunowie (N=100)

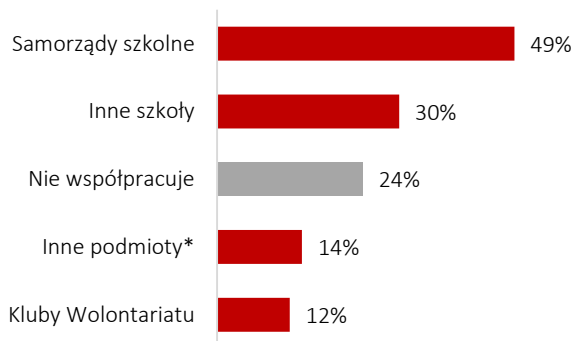
Wykres 23. Ile godzin w tygodniu poświęcasz na pracę w wolontariacie? – uczniowie (N=360)

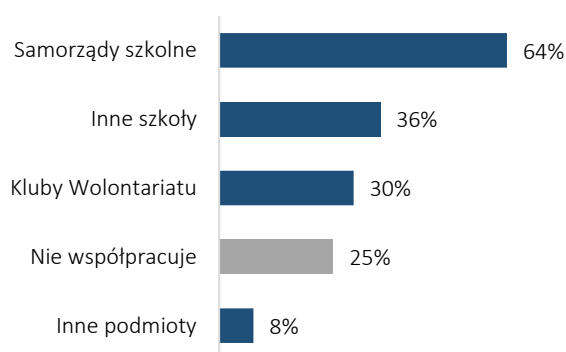
Współpraca z innymi podmiotami

Około 75% respondentów z obydwu grup deklaruje, że ich szkolny wolontariat współpracuje z innymi podmiotami. Najczęściej są to samorządy szkolne i inne szkoły. Niemal jedna trzecia ankietowanych uczniów wskazuje, że ich wolontariat współpracuje z innymi Klubami Wolontariatu.

Wykres 24. Czy wolontariat szkolny współpracuje z innymi podmiotami? –opiekunowie (N=100)

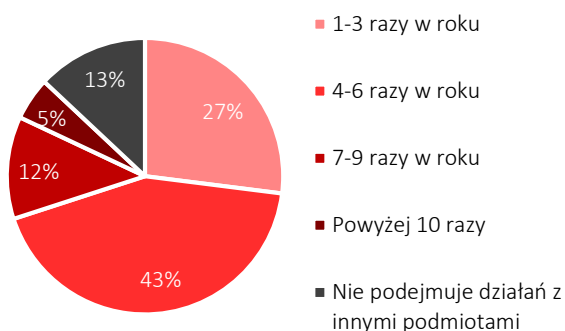
Wykres 25. Czy wolontariat szkolny, do którego należysz, współpracuje z innymi podmiotami? – uczniowie (N=360)

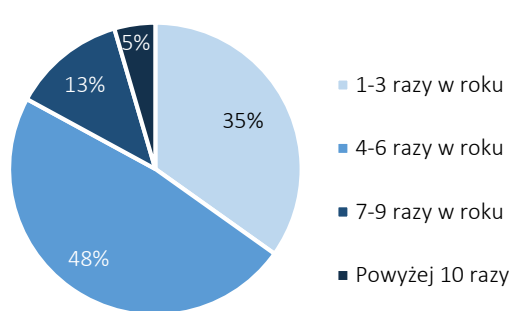
Źródło: badanie CAWI

Najwięcej respondentów wskazało, że w ramach takiej współpracy realizowanych jest cztery do sześciu wspólnych inicjatyw rocznie (niezależnie od rodzaju podmiotu współpracującego).

Wykres 26. Jak często szkolny wolontariat podejmuje współpracę z innymi jednostkami/podmiotami poza szkołą? –opiekunowie (N=76)

Wykres 27. Jak często szkolny wolontariat podejmuje współpracę z innymi jednostkami/podmiotami poza szkołą? –uczniowie (N=287)

Źródło: badanie CAWI

Najważniejszym tematem współpracy jest pomoc innym uczniom w szkole.

Wśród dwóch najważniejszych jest pomoc osobom ubogim oraz w trudnej sytuacji życiowej (wskazywana w poprzednio omawianych pytaniach, jako najważniejszy cel działalności wolontariatu szkolnego).

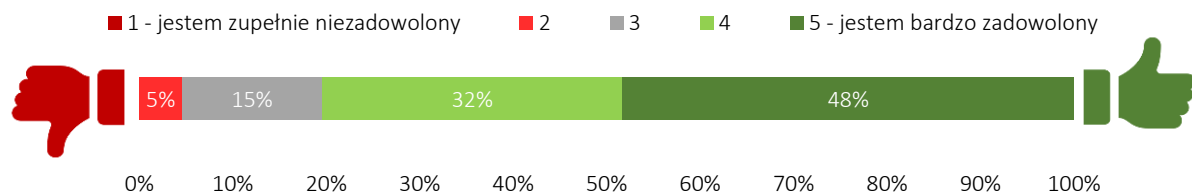
Wykres 28. Jakie działania są realizowane? (w ramach tej współpracy? – opiekunowie (N=76))

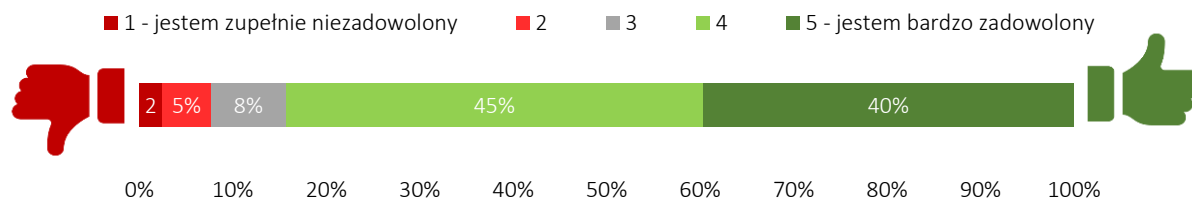
Źródło: badanie CAWI

Zdecydowana większość wolontariuszy oraz opiekunów wolontariatu jest zadowolona z przebiegu współpracy z innymi podmiotami (80-85% wskazań łącznie dla *ocen zadowolony* i *bardzo zadowolony*).

OPIEKUNOWIE WOLONTARIATU

UCZNIOWIE

Okolo 80% respondentów z obydwu grup zgadza się z tym, że wolontariat szkolny powinien podejmować wspólne działania z innymi jednostkami. Najbardziej preferowane formy współpracy z innymi podmiotami, to: *wspólne akcje* oraz *spotkania integracyjne i wymiana doświadczeń*. Najmniejsze zainteresowanie jest okazywane wobec dużych spotkań z prezentacjami, dotyczącymi tego jak pracują inni.

Wykres 30. Jakie działania, szkolny wolontariat powinien podejmować wspólnie z innymi jednostkami/podmiotami? –opiekunowie (N=83)

Źródło: badanie CAWI

Wykres 29. Jakie działania, szkolny wolontariat powinien podejmować wspólnie z innymi jednostkami/podmiotami? – uczniowie (N=226)

Motywacje i postrzeganie wolontariatu

W obu badanych grupach głównym powodem podjęcia działań wolontariackich była chęć niesienia pomocy innym. Niespełna połowa opiekunów wskazała również na chęć zaangażowania uczniów w pożyteczne działania, a dla co trzeciego badanego ważna była możliwość nauczenia się czegoś nowego.

Uczniowie, poza tym, że chcą pomagać, upatrują w wolontariacie możliwości poznania nowych osób, a także, stosunkowo często, motywuje ich myśl o tym, że sami mogą kiedyś potrzebować pomocy.

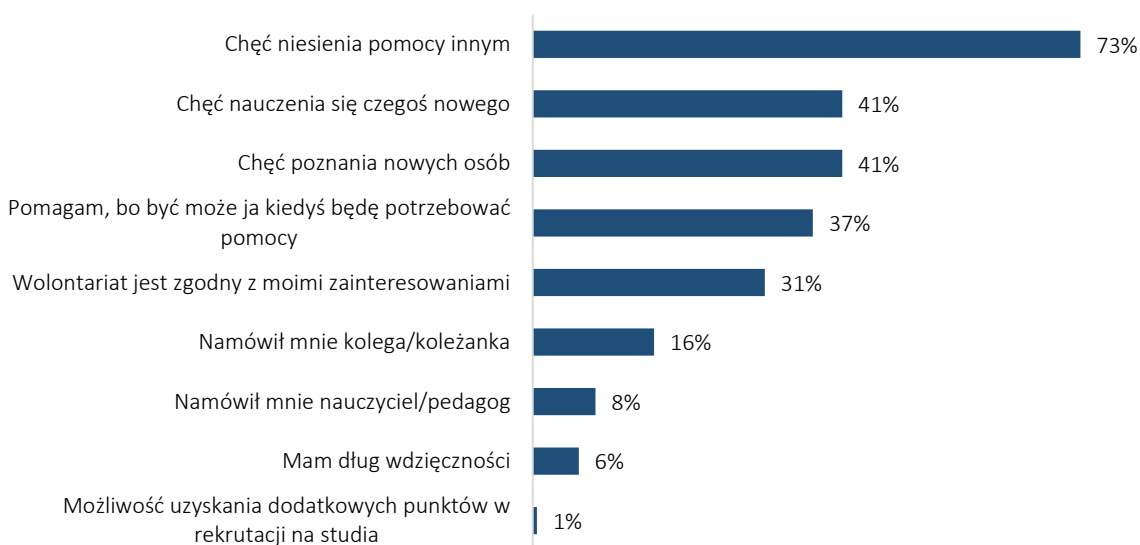
W obu grupach, odpowiedzi wskazujące na to, że decyzja o zostaniu wolontariuszem/opiekunem wolontariatu została podjęta pod wpływem innych osób, pojawiają się stosunkowo rzadziej.

W sumie aż 90% opiekunów oraz 89% uczniów deklaruje zadowolenie ze swojej pracy w ramach wolontariatu szkolnego. Kontynuować te działania zamierza w przyszłości ok. 3/4 badanych. Ponadto, 84% opiekunów wyraża zadowolenie z zaangażowania w wolontariat prowadzony w jego szkole.

Wykres 31. Dlaczego został Pan/Pani opiekunem wolontariatu szkolnego? – opiekunowie (N=100)

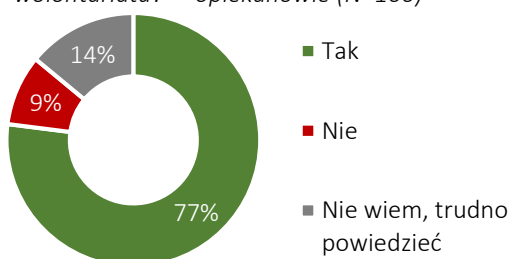

Wykres 32. Dlaczego zostałeś wolontariuszem? – uczniowie (N=360)

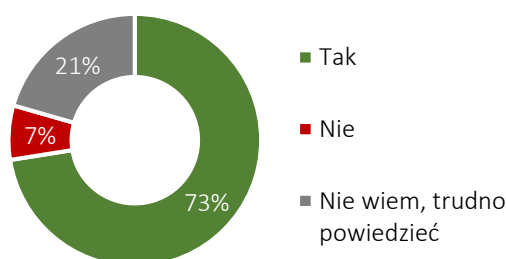

Źródło: badanie CAWI

Wykres 34. Czy zamierza Pan/Pani w przyszłości kontynuować pracę jako opiekun szkolnego wolontariatu? – opiekunowie (N=100)

Wykres 33. Czy zamierzasz w przyszłości kontynuować pracę jako wolontariusz? – opiekunowie (N=360)

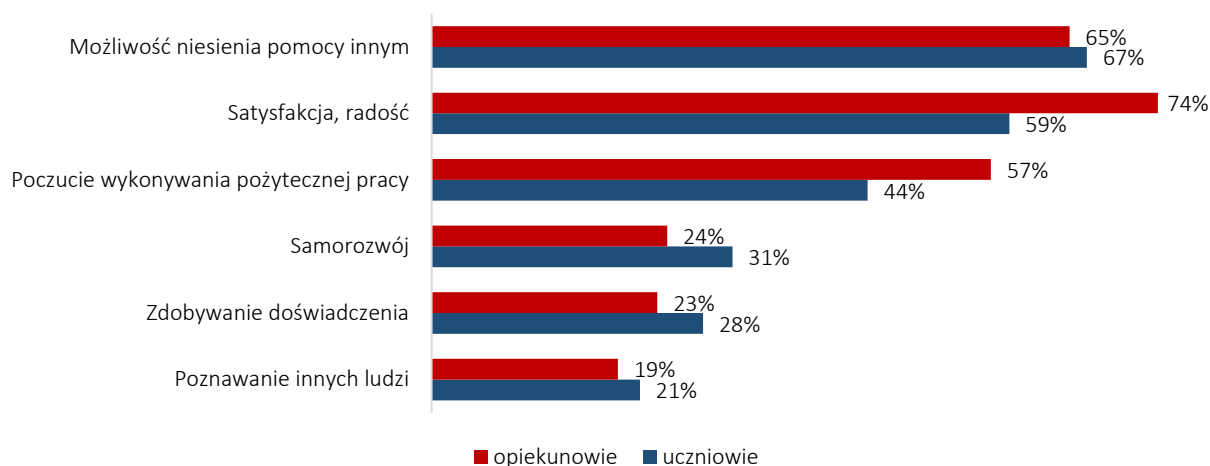

Jako główne korzyści płynące z pracy w wolontariacie, w obydwu grupach respondentów wskazywane są: *satysfakcja, radość, możliwość niesienia pomocy innym oraz poczucie wykonywania pożytecznej pracy*. Takie odpowiedzi wskazują na motywowanie udziału w wolontariacie przesłankami altruistycznymi.

Wartości, jakie opiekunowie oraz uczniowie wiążą z wolontariatem, to przede wszystkim *bezinteresowność* oraz *niesienie pomocy*. Co ciekawe, stosunkowo rzadko wolontariat kojarzony jest z rozwojem, szczęściem, czy zadowoleniem.

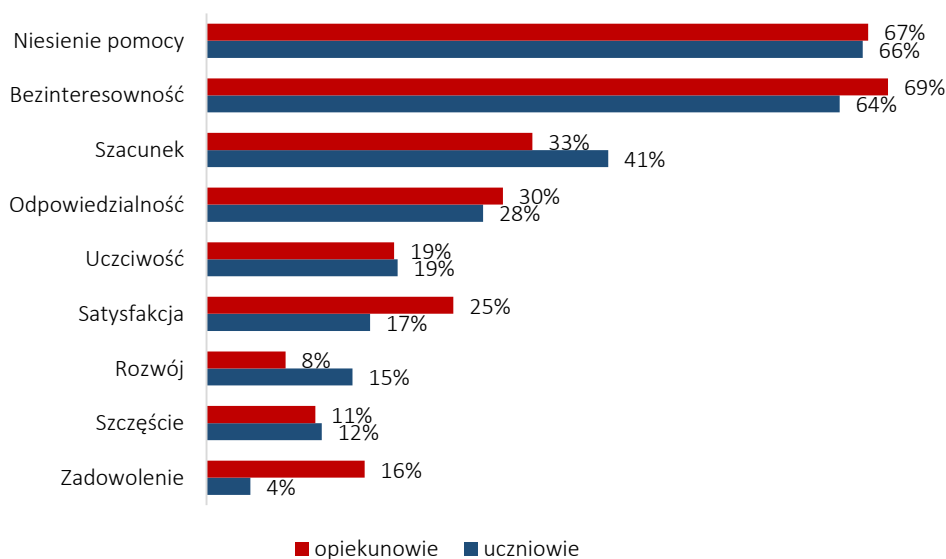
Niezależnie do tego, czy uczeń angażuje się w wolontariat szkolny czy nie, stopień skojarzenia wolontariatu z odpowiedzialnością i bezinteresownością jest bardzo podobny. Warto jednak zaznaczyć, że uczniowie, którzy nie są szkolnymi wolontariuszami, rzadziej kojarzą działania wolontariackie z uczuciem satysfakcji, rozwojem i uczciwością.

Wykres 35. Korzyści z pracy w wolontariacie - opiekunowie (N=100), uczniowie (N=900)

Źródło: badanie CAWI

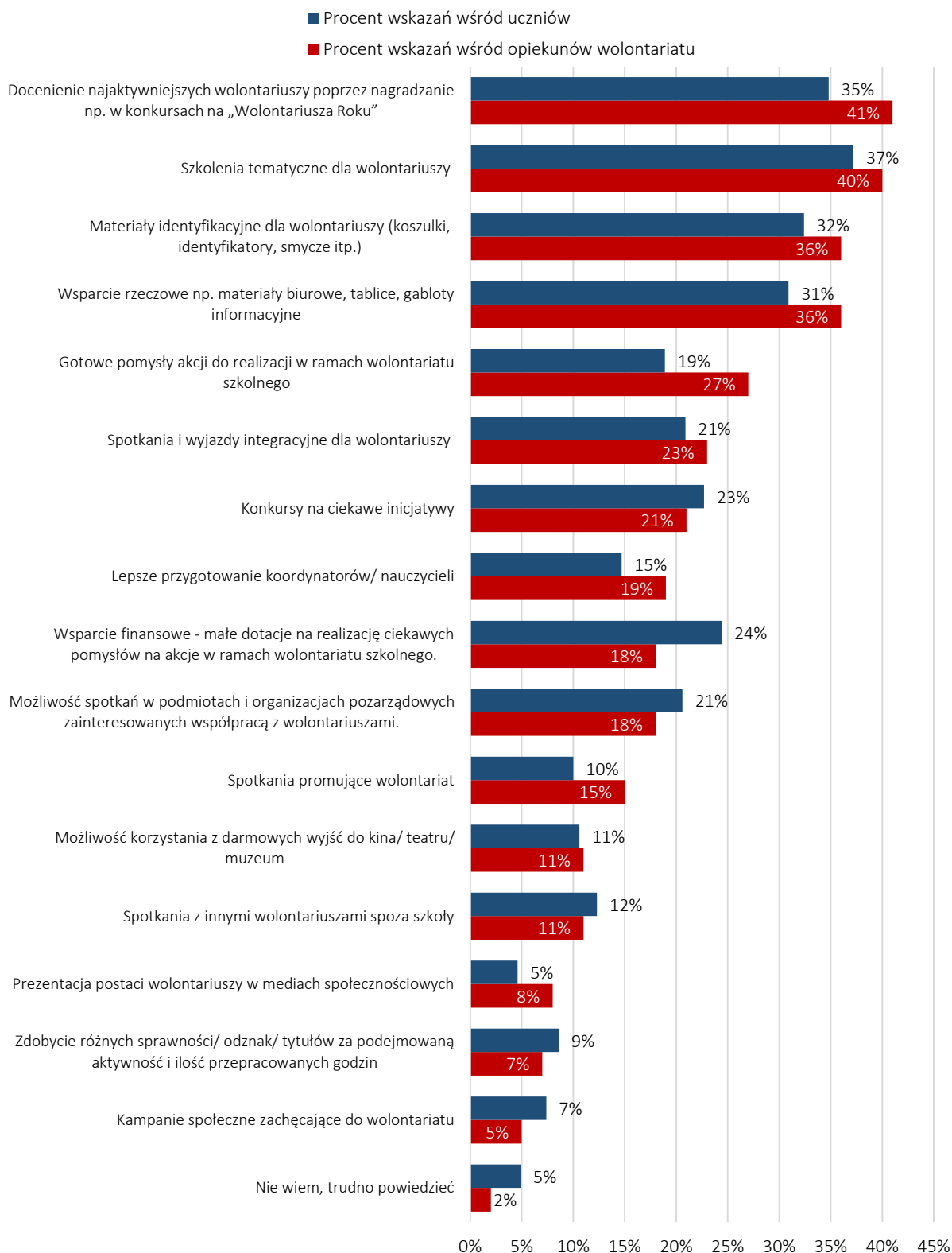
Wykres 36. Wartości kojarzone z wolontariatem - opiekunowie (N=100), uczniowie (N=900)

Źródło: badanie CAWI

Rozwój wolontariatu szkolnego

Wykres 37. Działania przydatne dla rozwoju wolontariatu szkolnego - opiekunowie (N=100), uczniowie (N=900)

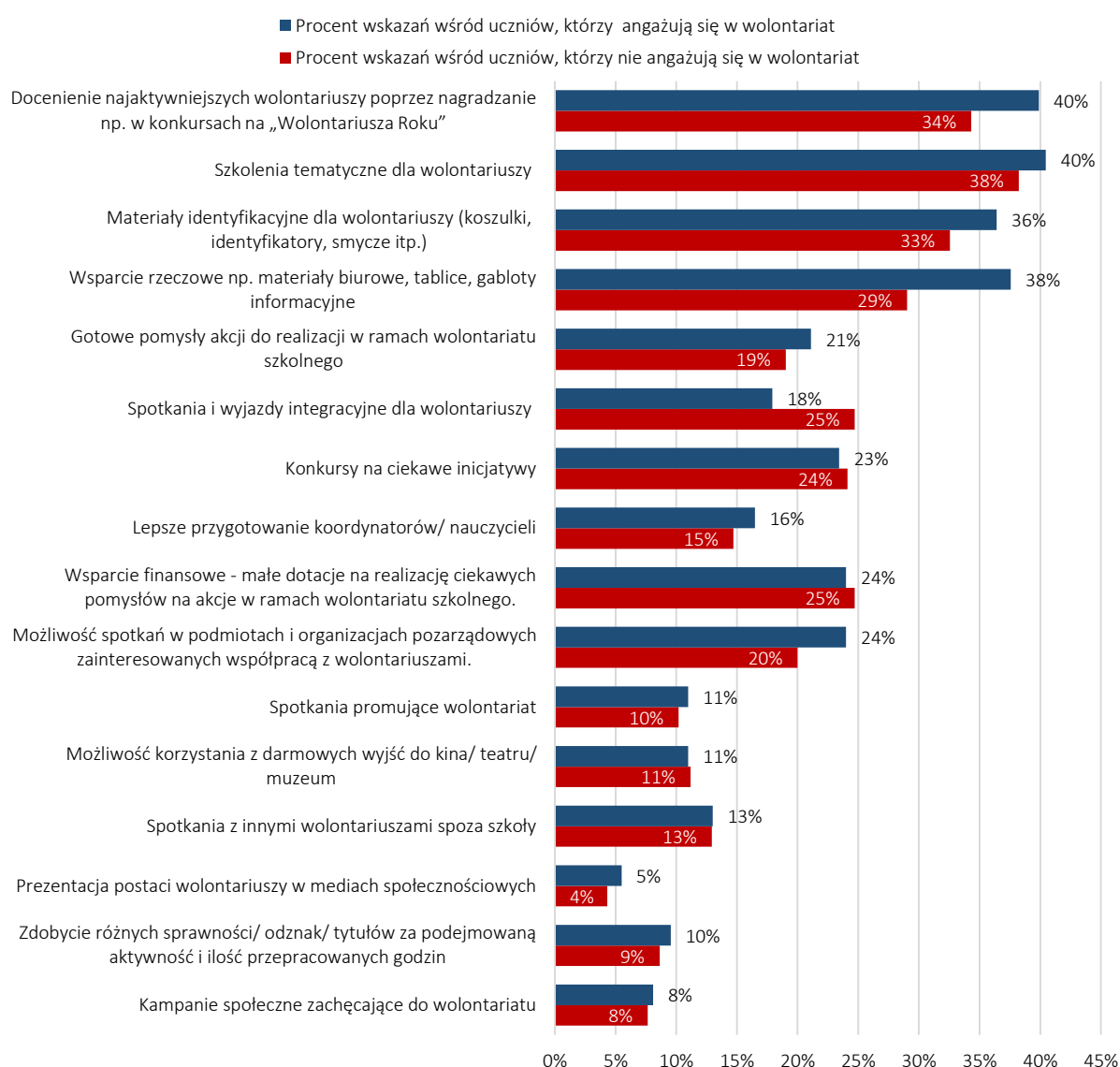

Obu badanym grupom zadano pytanie o to, co byłoby przydatne w zakresie rozwoju wolontariatu szkolnego. I w jednym i w drugim przypadku, najczęściej pojawiającymi się odpowiedziami były: docenienie najaktywniejszych wolontariuszy oraz szkolenia tematyczne. W dalszej kolejności wskazywano na materiały identyfikacyjne (takie jak np. koszulki, smycze) oraz wsparcie rzeczowe w postaci na przykład materiałów biurowych. Każda z tych odpowiedzi była częściej wskazywana przez opiekunów, aniżeli przez uczniów.

Uczniowie, stosunkowo częściej niż opiekunowie, wskazywali natomiast na wsparcie finansowe oraz możliwość spotkań w podmiotach i organizacjach pozarządowych, zainteresowanych współpracą z wolontariuszami.

Ci, którzy w wolontariat szkolny się nie angażują, nieco częściej są zdania, że dla wsparcia wolontariatu potrzebne są spotkania i wyjazdy integracyjne dla wolontariuszy. Natomiast mniejszą niż pozostali wagę, przywiązują do wsparcia rzeczowego w postaci materiałów biurowych, czy możliwości spotkań w podmiotach i organizacjach pozarządowych.

Wykres 38. Działania przydatne dla rozwoju wolontariatu szkolnego - uczniowie (N=900)

Podsumowanie

Przeprowadzone badanie pozwoliło na sformułowanie kilku kluczowych wniosków:

- Opiekunami wolontariatu szkolnego częściej są kobiety, co można wiązać z feminizacją zawodu nauczyciela.
- Wolontariat szkolny najczęściej przybiera formę działalności grupy uczniów wolontariuszy, pod opieką nauczyciela. Najrzadziej wolontariat jest prowadzony przez zewnętrzną instytucję.
- Najczęstszymi obszarami działalności szkolnego wolontariatu są: pomoc osobom ubogim w trudnej sytuacji życiowej oraz organizacja charytatywnych akcji. Widzimy zatem, że część działań podejmowanych w ramach wolontariatu ma charakter incydentalny. Niemniej, opiekunowie którzy chcieliby zaangażować w wolontariat większą liczbę uczniów, podejmowaliby wraz z nimi działania wspierające właśnie osoby w trudnej sytuacji.
- Działania, jakie zdaniem opiekunów powinny być podejmowane przez szkolny wolontariat, w dużej mierze pokrywają się z tymi faktycznie realizowanymi. Warto jednak zaznaczyć, że opiekunowie podejmujący działania o charakterze jednorazowym, incydentalnym, chcieliby w większym zakresie prowadzić prace wolontariackie wspierające osoby potrzebujące pomocy o charakterze stałym.
- W szkolny wolontariat angażuje się 40% badanych uczniów szkół, w których działa wolontariat (najczęściej są to uczniowie mający od 12 do 17 lat). Podobny odsetek spośród uczniów niezaangażowanych chciałby dołączyć do szkolnego wolontariatu.
- Najważniejszym powodem braku zaangażowania uczniów w szkolny wolontariat jest brak czasu, wynikający z obowiązków szkolnych i pozaszkolnych. Oznacza to, że rozwój wolontariatu wymaga uświadamiania, że bycie wolontariuszem nie zawsze wiąże się z wielogodzinnym zaangażowaniem, a nawet godzina czy dwie tygodniowo, mogą nieść za sobą wymierne, korzystne zmiany. Istotnym zdaje się być również dostosowywanie działań wolontariackich do możliwości czasowych uczniów.
- Opiekunowie, podobnie jak uczniowie, na pracę w wolontariacie szkolnym poświęcają na ogół do dwóch godzin tygodniowo. Zaangażowanie czasowe w wolontariat poza szkolny jest zdecydowanie mniejsze.
- Szkolny wolontariat często współpracuje z innymi podmiotami. Najczęściej są to samorządy szkolne i inne szkoły. Zdecydowana większość badanych jest zadowolona z przebiegu tej współpracy.
- Głównym powodem podjęcia działań wolontariackich jest chęć niesienia pomocy innym, a powody zostania wolontariuszem/opiekunem wolontariatu związane z wpływem innych osób, pojawiają się stosunkowo rzadziej.
- Widoczny jest wysoki poziom zadowolenia ze swojej pracy w ramach wolontariatu szkolnego, co przekłada się na chęć jej kontynuacji w przyszłości.
- Satysfakcja, radość, możliwość niesienia pomocy innym oraz poczucie wykonywania pożytecznej pracy, to główne korzyści płynące z pracy w wolontariacie. Mimo to, praca wolontariacka stosunkowo rzadko kojarzona jest z rozwojem, szczęściem, czy zadowoleniem (w szczególności wśród uczniów, którzy nie są szkolnymi wolontariuszami). Wskazywałoby to na potrzebę pewnej zmiany w postrzeganiu wolontariatu i pokazania, że choć wolontariat często skupia się na kwestiach kojarzonych z nieszczęściem (np. gdy stanowi odpowiedź na trudną sytuację życiową, chorobę, czy ubóstwo), to może przynieść konkretne, pozytywne zmiany w życiu wspieranych osób (akcentowanie pozytywów, promocja sukcesów).

- Docenienie najaktywniejszych wolontariuszy oraz szkolenia tematyczne to w opinii respondentów (szczególnie opiekunów) działania, które w największym stopniu mogłyby przyczynić się do rozwoju wolontariatu szkolnego. Dla uczniów, którzy w wolontariat szkolny się nie angażują, nieco częściej zachętą byłyby spotkania i wyjazdy integracyjne dla wolontariuszy.

Spis wykresów

Wykres 1. Charakterystyka uczestników badania - opiekunowie wolontariatu; wiek (N=100).....	8
Wykres 2. Charakterystyka uczestników badania - opiekunowie wolontariatu; typ szkoły (N=100).....	8
Wykres 3. Charakterystyka uczestników badania - opiekunowie wolontariatu; podregion (N=100).....	8
Wykres 4. Charakterystyka uczestników badania - uczniowie; typ szkoły (N=900).....	9
Wykres 5. Charakterystyka uczestników badania - uczniowie; wiek (N=900).....	9
Wykres 6. Charakterystyka uczestników badania - uczniowie; podregion (N=900).....	9
Wykres 7. Forma szkolnego wolontariatu – opiekunowie (N=100)	10
Wykres 8. Forma szkolnego wolontariatu – uczniowie (N=900)	10
Wykres 9. Działania realizowane w ramach szkolnego wolontariatu – opiekunowie (N=100)	11
Wykres 10. Działania realizowane w ramach szkolnego wolontariatu – uczniowie (N=900)	11
Wykres 11. Jak długo jest Pan/Pani opiekunem szkolnego wolontariatu? – opiekunowie (N=100)	12
Wykres 12. Czy chciał(a)by Pan(i) zaangażować większą liczbę uczniów w szkolny wolontariat? – opiekunowie (N=100)	12
Wykres 13. Działania, w jakie opiekunowie chcieliby angażować uczniów – opiekunowie (N=68).....	12
Wykres 14. Czy jesteś zaangażowany w wolontariat w Twojej szkole? – uczniowie (N=900).....	13
Wykres 15. Czy chciałbyś zaangażować się w szkolny wolontariat? – uczniowie (N=540).....	13
Wykres 16. Co chciałbyś robić w wolontariacie szkolnym – uczniowie (N=233).....	14
Wykres 17. Jak długo jesteś wolontariuszem szkolnym? – uczniowie (N=360)	14
Wykres 18. Co jest dla Pana/Pani trudnością, żeby zaangażować młodzież w wolontariat szkolny? – opiekunowie (N=68)	15
Wykres 19. Co jest dla Ciebie trudnością, żeby zaangażować się w wolontariat? – uczniowie (N=307)	15
Wykres 20. Czy poza szkolnym wolontariatem pracujesz także jako wolontariusz? – uczniowie (N=360)	16
Wykres 21. Czy poza szkolnym wolontariatem pracuje Pan/Pani także jako wolontariusz? – opiekunowie (N=100).....	16
Wykres 22. Ile godzin w tygodniu poświęca Pan/Pani na pracę w wolontariacie? – opiekunowie (N=100)	16
Wykres 23. Ile godzin w tygodniu poświęcasz na pracę w wolontariacie? – uczniowie (N=360).....	16
Wykres 24. Czy wolontariat szkolny współpracuje z innymi podmiotami? –opiekunowie (N=100).....	17
Wykres 25. Czy wolontariat szkolny, do którego należysz, współpracuje z innymi podmiotami? – uczniowie (N=360)	17
Wykres 26. Jak często szkolny wolontariat podejmuje współpracę z innymi jednostkami/podmiotami poza szkołą? –opiekunowie (N=76)	17
Wykres 27. Jak często szkolny wolontariat podejmuje współpracę z innymi jednostkami/ podmiotami poza szkołą? –uczniowie (N=287)	17
Wykres 28. Jakie działania są realizowane? (w ramach tej współpracy? – opiekunowie (N=76).....	18
Wykres 29. Jakie działania, szkolny wolontariat powinien podejmować wspólnie z innymi jednostkami/podmiotami? – uczniowie (N=226).....	19
Wykres 30. Jakie działania, szkolny wolontariat powinien podejmować wspólnie z innymi jednostkami/podmiotami? –opiekunowie (N=83)	19
Wykres 31. Dlaczego został Pan/Pani opiekunem wolontariatu szkolnego? – opiekunowie (N=100) ...	20
Wykres 32. Dlaczego zostałeś wolontariuszem? – uczniowie (N=360)	20

Wykres 33. Czy zamierzasz w przyszłości kontynuować pracę jako wolontariusz? – opiekunowie (N=360)	20
Wykres 34. Czy zamierza Pan/Pani w przyszłości kontynuować pracę jako opiekun szkolnego wolontariatu? – opiekunowie (N=100)	20
Wykres 35. Korzyści z pracy w wolontariacie - opiekunowie (N=100), uczniowie (N=900)	21
Wykres 36. Wartości kojarzone z wolontariatem - opiekunowie (N=100), uczniowie (N=900)	21
Wykres 37. Działania przydatne dla rozwoju wolontariatu szkolnego - opiekunowie (N=100), uczniowie (N=900)	22
Wykres 38. Działania przydatne dla rozwoju wolontariatu szkolnego - uczniowie (N=900)	23